

NAPREJ!

Vse za napredek slovenskega ljudstva!

Časopis «NAPREJ!» izhaja dvakrat mesečno, in sicer 4. in 18. — Uredništvo, administracija in ekspedicija je v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6/II. Vse denarne pošiljatve je pošiljati na naslov: «Delavska tiskovna družba v Ljubljani, r. z. z. o. z.» — Vse dopise in spise na uredništvo. — Naročnina za celo leto: K 2.50, za 1/2 leta K 1.25, v Nemčijo K 3.—, v Ameriko K 4.60. — Posamezne številke 8 vin.

Državni zbor.

V četrtek, 23. nov., se je državni zbor zopet otvoril, tako proti koncu leta, da bi se morali goditi vsako uro čudeži, če bi hotel pravočasno opraviti le polovico tistega dela, ki bi ga smelo prebivalstvo pričakovati od njega. To je stara Bienenrthova igra; bil bi je že davno konec, če bi imele meščanske stranke kaj moči in poguma, pa seveda tudi potrebni politični razum. A dokler se dajo velike stranke voditi od vsakovrstnih Steinwenderjev, Gessmannov, Šušteršičev in Baxov, je Bienenrth lahko velik gospod.

Zanimiva je bila takoj prva seja. Finančni minister Bilinski je predložil finančni zakon oziroma

proračun

in je ž njim presenetil vso zbornico. Znano je pač, kakšne strašne jeremijade je lani pel g. Bilinski o prežalostnem položaju uboge države. Tarnal je in stokal, in vsak čas je bilo pričakovati, da bo naenkrat z malho in palico ter s klobukom v roki na cesti. Ves proračun ni bil takrat nič drugega kakor sam deficit. Bilinski se je rotil, da je treba 100 milijonov novih davkov, ker je drugače država bankrotna. In kar hitro se mu morajo dovoliti, ker gre drugače vse v franže. Večinoma je šlo seveda za indirektno davke. Meščanske stranke, zlasti nemški nacionalci pod Steinwenderjevo komando, kiščanski socialci in seveda tudi naši dični klerikali so polivali socialne demokrate z gnojnico, ker niso hoteli kar na krožniku servirati konsumnih davkov, ampak

so zahtevali, da se v odsekih potreba in značaj novih davkov temeljito preštudira. Očitani so zaradi te zahteve celo obstrukcijo socialnim demokratom.

A glej! Zdaj se kaže, kako prav so imeli socialni demokratje. Gospod Bilinski predlaga proračun in v njem — ni ne vinarja deficita. Celo majhen prebitek se izkazuje; ne velik, a vendar prebitek. In finančni minister trdi, da ni črtal nobenih državnih naročil za industrijo, da ni proračuna „davič“, temveč da je vse v redu. Dohodki iz direktnih davkov, tudi iz osebne dohodarine, rastejo, a tudi indirektni davki dajejo višje dohodke, tako da se je n. pr. dohodek iz davka na sladkor lahko proračunal za 8 milijonov višje.

Proračun gospoda Bilinskega bo pač treba natančneje pregledati, nego je prvi hip mogoče in potem se bo že pokazalo, če ne tiči kje kak zajec v grmu. Toda če je podlaga tega proračuna pravilna, tedaj je treba vprašati, zakaj je bila lani tista silna polomija in čemu je bilo celo leto večno tar nanje Bilinskega in njegove prisege, da ne gre brez novih davkov? Sedanji proračun kaže v glavnih potezah, da bi šlo prav dobro in da bi se prav lahko ustrezalo potrebam prebivalstva, če bi se le res vladalo v interesu prebivalstva, ne pa v interesu protiljudskih krogov. Proračun Bilinskega izkazuje 310.000 kron prebitka. To je malo. A kaj bi se dalo storiti, če bi se militarističnemu molohu črtalo le nekaj njegovih zahtev, n. pr. kakšnih petdeset milijonov? In kaj bi se dalo napraviti koristnega za prebivalstvo, če bi se davčni si-

stem preosnoval, tako da bi se snela bremena indirektnih davkov z ram siromašnega ljudstva pa uredil progresivni dohodninski davek? . . .

Bilinski je pač zatrdil, da vlada ne misli odstaviti nobene davčne predloge, ampak da vzdržuje ves davčni program. Toda ta hip, ko se pokazuje, da se da sestaviti proračun brez deficita, bo moral gospod Bilinski dovoliti, da se bodo njegovi davčni nameni nekoliko natančneje pregledali. Zlasti s konzumnimi davki ne bo mogel več tako pritiskati, kakor je pritiskal poleti.

Za prvo polovico leta je Bilinski predložil proračunski provizorij in na koncu svojega govora je prosil, naj se sprejme proračun in provizorij.

Lev Nikolajevič Tolstoj.

V nedeljo, 6. zjutraj je v Astapovem umrl najslavnejši mislec naše dobe, grof Lev Nikolajevič Tolstoj. Malokdaj v stoletjih umira človek, od čigar smrtne postelje bi toliko milijonov ljudi pričakovalo vesti kakor od zadnje postaje Tolstega; malokje je človek, čigar smrt, dasi pričakovana, bi pretresla toliko src po vseh krajih sveta kakor smrt Tolstega. Na tisoče in tisoče jih je, ki so čitali njegove leposlovne knjige in njegove versko filozofske nauke; mnogo jih je, ki so čitali tuptam slučajno kak članek, kak odlomek; in še povrh so nešteti tisti, ki niso čitali nobenega njegovega spisa, a vendar jim je smrt velikana stisnila dušo, kakor bi čutili, da je umrl tisti, ki je bil njim ravno najbližji.

Mnogo nekrologov se bo spisalo te dni o modrijanu z Jasne Poljane; saj so jih imeli veliki časopisi že davno pripravljene in ko je prišla prva napačna vest o njegovi smrti, ni n. pr. „N. Fr. Presse“ mogla dočakati zanesljivejšega poročila, temveč je še tisto uro nad črto in pod črto „ocenila“ vse njegovo življenje od rojstva do smrti. To uro pišejo tudi resni in veliki umovi o njem, ki je bil nad vsemi in ki ga ni več. A vse, kar bo tisoč in tisoč peres napisalo ter tisoč in tisoč strojev natisnilo vendar ne bo moglo izčrpati vsega, kar je bil, kar je pomenil in kar bo pomenjal za vse čase Lev Tolstoj. A najvažnejše, kar se sploh da povedati o njem, je to: Bil je človek, komur je bilo prepričanje, komur je bila vest nad vse; njegovo vest pa je vodila tista neskončna ljubezen do človeka, ki je nekdaj bila jedro krščanskega nauka, a je v vsakdanjem

življenju materialnega sveta izgubila vso veljavo. Ljubezen, ki jo je zahteval Tolstoj, je segala do zatajevanja samega sebe. V tem zmislu je bil Tolstoj, kar je vedno trdil o sebi: Kristjan; in lahko bi se dodalo: Bil je na zemlji morda edini kristjan.

Pa vendar ga je pravoslavna ruska cerkev izobčila, kakor bi ga bila brzčas izobčila tudi katoliška, če bi bil rojen v njej. Kajti Tolstoj je zahteval česar ne prenese nobena cerkev: Nauki naj ne boco prazna olepšava, ampak živeti se mora po njih. Kako naj bi se katerakoli cerkev prilagodila tej zahtevi? Kako naj bi se ravnala po naukih krščanskega siromaštva, ko ne more biti velika brez bogastva? Kako naj bi odpuščala sovražnikom in grešnikom, ko je njena moč v strahu ki ga razširja? Ker je bil Tolstoj najdoslednejši kristjan, ni mogel ostati član nobene cerkve in sveti sinod je ravnal popolnoma v cerkvenem zmislu, ko ga je izobčil. Na smrtni postelji so ga hoteli zopet spraviti pod streho svoje cerkve, a tudi na smrt bolni mož se ni dal premotiti.

Svet pozna modrijana Tolstega in pisatelja Tolstega. Prvi je bil slavnejši vsaj do te ure in morda pisatelj sploh ne bi bil dosegel brezmejnega priznanja vsega sveta brez svojega apostolata. Najbrže pa bo poznejša bodočnost sodila drugače, kajti občudovanja vredna je njegova filozofija in njegovo življenje; ampak živa moč je tičala v njegovi besedi in v njegovi umetnosti. Njegova modrost je bila idealistna do nebes; a pridigal jo je ljudem, a ravnati bi se mogli po njej le angelni. Do skrajne doslednosti je ni mogel niti Tolstoj sam izvrševati, kljub svoji železni volji in ravno iz tega nasprotja je nastal zadnji tragični konflikt njegovega življenja, ki ga je pognal iz svoje hiše, iz kroga svoje družine v samoto in pospešil njegovo smrt. Razmere stvarjajo človeka — ta resnica, kolikorkoli se ji je upiral, se je izkazala tudi nad Tolstim in nad njegovo usodo. Realni svet je močnejši od njegovega čudovitega idealizma.

O pisatelju Tolstem, o umetniku, o avtorju „Vojne in mira“, „Ane Karenine“, „Moči teme“, „Vstajenja“, pa je sodba nedvomna. V literaturi vseh časov in narodov pripada Levu Tolstemu eno najodličnejših mest, s katerega ga ne bi mogel nihče izpodriniti, tudi če ne bi bilo njegovega apostolata. In njegova umetnost ima v

sebi več nego lepo besedo. Kakor za kiparja nista marmor in mavec vseeno, tako je razlika med snovmi, ki jih obdelava umetnik besede. Literatura Tolstega je tendenčna. Ona se ni vdinjala sitim sladkosnedežem, da jim olajšuje prebavo, ampak je imela svojo voljo in svoj namen. S tem se je povzpnila nad sebe in je postala velika silna, čudovita. Tu se stika človek in umetnik Tolstoj. Od dveh strani sta posegala v življenje, a tu, v živem življenju sta se našla, tu sta postala eno: Veliki človek. Eden največjih, kar jih je poznal svet. Izgubila ga ni Jasnaja Polja, ne Rusija; izgubilo ga je človeštvo.

Šesti avstrijski strokovni kongres.

Dalje.

Najbolj kritična točka na kongresu je bila pa — razprava o obliki strokovnih organizacij, o sporu med tzv. „separatiste“ in „centraliste“. Poročal je s. Ant. Hueber, govorila pa je cela vrsta delegatov. Zastopnik tobačne strokovne zveze sochr. Patermann je večkrat posegel spravljlivo v burno debato, želeč, naj se bojevni ton ublaži, ker sprave potrebuje delavstvo v prvi vrsti.

Kongresu je bila v tem oziru predložena sledeča resolucija:

„Šesti redni kongres avstrijskih strokovnih organizacij pozdravlja sklep mednarodnega socialističnega kongresa v Kodanju, ki je bil, kot smer določujoč, storjen o potrebi enotne strokovne organizacije v vsaki državi.

„Kar so sklenili zastopniki socialne demokracije vsega sveta, ne izvira le iz teoretičnega spoznanja, ampak je bilo porojeno iz praktičnih izkušenj vseh bojev, ki jih je proletariat po vseh državah, zlasti v Avstriji vodil za več kruha in več kulture.

„S tem sklepom je utrjeno, da organizacijska oblika ni prazen okvir, temveč da nosi v sebi bistveno in načelno vsebino: Koncentracijo sredstev in sil, ki more bojujočemu proletariatu lažje priboriti uspeh, kakor ločeno korakanje in združen udar. V dobi naraščajoče moči mednarodno organiziranega podjetništva v veliki, srednji in mali industriji, ko vladajo trusti in banke domačih in tujih dežel v industriji, bi bilo usodepolno početlje, če bi se avstrijske strokovne organizacije odrekle enotnemu vodstvu bojev organizira-

nega delavstva bodisi v napadu ali v obrambi, in če bi se odrekle, ker nasprotujejo nacionalne homatiije taki enotnosti.

„Prešinjten s tem spoznanjem, sklepa kongres vstrajati na temeljnih pogojih enotnega organizatoričnega vodstva strokovnih bojev vsake vrste ter uprave denarnih sredstev za te boje.

„Kongres odobrava, da je državna strokovna komisija v zmislu kodanjskega slepa izrekla soglašanje s sodelovanjem v spravnii komisiji, ki jo je predlagala skupna eksekutiva socialne demokracije v Avstriji.

„Državna komisija je pri sklepanju o udeležbi v spravnii komisiji sledila načelu, da ima pred strokovnim kongresom izpolniti dolžnost napram internacionali in napram potrebam sedanjega položaja. Drugače sodi praška komisija o važnosti sestanka spravne komisije in si pridržuje delegiranje vanjo po češkem kongresu. Odlaganje termina za neobvezen pomenek o načelnih spornih vprašanjih, ki so največje važnosti za kongres centralnih zvez, kakor tudi za zbor čeških organizacij žal ne daje mnogo upanja za mirovno razpoloženje pri separatistih. Svojevoljno izključevanje dobrih, v službi delavstva osivelih sodrugov, brezobzirna, vsako odgovornost prezirajoča pisava češkega strankinega časopisja, jemlje skoraj vsako upanje, da se doseže mir po tej poti. Toda z ozirom na sklep mednarodnega kongresa pooblašča strokovni kongres državno strokovno komisijo, da nastopi pogajanje, ako napravi praška strokovna komisija primerne predloge.

„Ako bi ta pogajanja potem ne rodila rešitve, ki se vjema s strokovnimi potrebami, bi bil centralnim zvezam vsiljen boj za enotnost. Kolkorkoli bi bil tak boj bolesten, bi se vendar moral dobojevati. Kongres apelira torej na delavce vseh narodov, naj vstrajajo ob centralizaciji organizacije, ki edina jamči za uspešen boj proti premogočnemu kapitalu v sedanjosti v bodočnosti.

„Živela mednarodna organizacija razredno zavednega proletariata v Avstriji!

Predno se je glasovalo o resoluciji, je v imenu nalo izvoljene komisije sodrug Wildholz priporočal sprejem Huebrove resolucije, izvzemši četrti odstavek, namesto katerega priporoča komisija:

„Prešinjen s tem spoznanjem sklepa kongres, vztrajati na načelnem pogoju enotne strokovne organizacije in na enotnem vodstvu strokovnih bojev vsake vrste ter enotne uprave denarnih sredstev za te boje.“

S tem besedilom se je sprejela resolucija. Ravnotako je kongres sprejel predlog, da se morajo pravne obravnave brezpogojno pričeti začetkom novembra.

*

Na kongresu zbrani jugoslovanski delegati so podali z ozirom na spor med „separatisti“ in „centralisti“ sledečo izjavo:

„Delegati centralnih strokovnih organizacij z juga na VI. avstrijskem strokovnem kongresu živahno obžalujejo češko separatistično gibanje v strokovnih organizacijah vobče, zlasti pa v dobi, ko zbira mednarodni kapitalizem v celi državi svoje moči

„Izjavljajo, da stoje strogo na stališču enotne centralne strokovne organizacije in da se hočejo ramo ob ramo bojevati z vsem proletariatom za dosego skupnih ciljev. To pa je le tedaj mogoče, ako se postavi zoper združenega nasprotnika kapitalizem tudi enotna, čvrsto sklenjena proletarska moč.

„Zato glasujemo za resolucijo, ki jo predlaga kongresu avstrijska strokovna komisija ter za 5. dodatni predlog. Izražamo željo, da napne v resoluciji predlagana pravna komisija vse sile, da doseže poravnavo obžalovanja vrednega spora.

„Če bi se zoper naše pričakovanje ne dosegla uspešna rešitev, naj skliče strokovna komisija državno konferenco vseh strokovnih organizacij, ki naj sklepa o končnih korakih.

Konec prih.

L I S T E K.

Država prihodnosti.

Dalje.

Gospodarski pomen države.

Posamezne občinske ustanove so morale vedno določene gospodarske naloge izpolnjevati. Pri prvotnih komunističnih družbah, ki jih nahajamo v početkih zgodovine, se razume to samoobsebi. Ko se je jelo razvijati gospodarstvo v posameznih maloobrtih, zasebno lastništvo proizvodnih sredstev ter proizvodjanje blaga, je bila še tu cela vrsta družabnih funkcij, koje oskrbo-

vati posameznikom ni bilo iz več razlogov mogoče. Ali niso imeli dovolj moči zato, ali so bile take važnosti, da se jih prosti volji posameznikov ni moglo prepustiti. Poleg skrbi za doraščajočo mladež, za reveže, za starce, za bolnike — za šole, za ubožnice in za bolnišnice — je bila tu ureditev in pospeševanje prometa — graditi ceste, kovati denar, izdrževati tržno nadzorstvo — ureditev in zavarovanje najvažnejših splošnih temeljev proizvodjanja — gozdno nadzorstvo, regulacija vodovja itd., kar je postala in bila naloga posameznih občinskih ustanov. V srednjeveški družbi so bile to posebno tržne zadruga in razne iz teh se razvite mestne in selske občine kakor tudi cerkvene organizacije, ki so imele omenjene naloge. Srednjeveška država se ni brigala za take reči.

To se je izpremenilo, ko je ta država postala moderna država, uradniška in vojaška država, orodje kapitalističnega razreda, ki je stopil poleg zemljo posedujočega plemstva v vrsto vladujočih razredov, bojujoč se ž njim za gospodarstvo, deleč se ž njim ter ga pa celo iztisnujoč iz njegovega prvenstva. Kakor vsaka je tudi moderna država orodje razrednega gospodstva. Ali ona ni mogla svoje naloge izpolniti in zadostiti potrebam kapitalističnega razreda ne da bi gospodarskih organizacij, ki jih je razdejala ali jih oropala našla samostojnost in ki so bila glavne opore predkapitalističnega gospodarstva. S tem je bila pa dana potreba, da je morala prevzeti tudi celo vrsto njenih funkcij.

Pa tudi tam, kjer je država dovolila, da so srednjeveške organizacije obstale še naprej, so te razpadle in so postajale vedno bolj nezmožne, da bi izpolnjevale vse svoje funkcije. Te pa so bile vedno večje in obsežnejše, čimbolj se je razvijal kapitalistiški proizvodjalni račun; rasle so in rasle še celo posameznim organizacijam v državi čez glavo, tako da je bila država prisiljena prevzeti še one, ki ji ravno niso bile posebno povšeči. Prevzete vsega ubožništva in šolstva po državi je postalo nekaj, kar se bo moralo storiti, in kar se je že deloma storilo. Denar kovati je morala država takoj, varovati gozdove, regulirati reke, graditi ceste — to pa polagoma prevzemlje v svoje roke.

Dalje prih.

Naročajte in širite naš list!

Z M E S.

Pošteni «Slovenec», mojstar laži in poglavar obrekovalcev, je pred kratkim pouzmal iz nemških popovskih cunj neko «listo socialno-demokratskih defraudacij», v kateri je kar mrgolelo ogromnih «poneverjenih» svot. Ta seznam je romal po klerikalnih in nemško-nacionalnih časopisih sploh; a «Slovencu» še nikdar ni prišlo na misel, da bi se količkaj prepričal o resnici, če je kje našel kakšno obrekovanje nasprotnika. Zato je s slastjo ponatisnil tudi to lump-rijo. Morda se bo skesal. Tajništvo avstrijske socialne demokracije je preiskalo tista očitanja in je zvedelo, da so vse tiste velike obdolžitve naravnost iz trte izvite. Tako se n. pr. pripoveduje, da sta Aleksander Cizmadia in Koloman Jacsak v Velikem Varaždinu ukradla 80 000 kron. Stvar je popolnoma izmišljena; so druga Cizmadia in Jacsak sta vložila tožbo proti dunajskima listoma «Reichspost» in «Christlich-soziale Arbeiterzeitung» ter hočeta tožiti tudi vse liste, ki so ponatisnili to obrekovanje. Drugo očitanje je, da je v budjeviški bolniški blagajni pod upravo socialnih demokratov izginilo 22.000 kron. Kratka resnica je ta, da so bili razni podjetniki blagajni dolžni okrog 20.000 kron in da so se socialisti, ko so dobili upravo v roke, potrudili izterjati ta denar, kar je seveda gospode delodajalce silno jezilo. Take plemenite gospode poznamo tudi pri nas. Potem se pripoveduje, da je blagajnik avstro-ogrške zveze glasbenikov poneveril 5000 kron. V tej organizaciji je bil res velik nered, le da ni bila socialno-demokratska, ampak je imela najintimnejše stike s — krščansko-socialno stranko. Nadalje vedo popovski listi, da je neki Alojzij Puch kot blagajnik poneveril 898 kron zvezi tiskarskih pomožnih delavcev. Ta zveza konstatira, da niti med člani ni nikdar imela nobenega Alojzija Pucha. In tako gre to dalje in dalje. Klerikalci pa so pošteni in njihova obrekljivost je «bogu dopadljivo delo».

Zakonski načrt o uvedbi davščine od prirastka na vrednosti nepremičnin, ki je bil sprejet v kranjskem deželnem zboru, ni potrjen. Ministrstvo zahteva več izprememb, posebno glede roka veljavnosti zakona in porabe davščine za občine.

Papež Pij X. pripravlja novo naredbo, s katero se ima duhovnikom prepovedati vsaka bodisi direktna ali indirektna udeležba pri finančnih

podjetjih. Izvzete pa so pod duhovniškim vodstvom stoječe konsumne zadruge, posojilnice i. t. d. Gospodje duhovniki so se torej morali že precej pridno baviti s finančnimi špekulacijami, če se zdi papežu ta prepoved potrebna.

Francoski poljedelski minister hoče odpraviti carino na koruzo in krompir, ker ne zadoštuje domači pridelek.

Angleška vlada se je odločila za razpust parlamenta in za nove volitve, ker ni mogla doseči sporazuma z lordi radi preosnove gospodarske zbornice. Asquith ima sicer v parlamentu sedaj precej močno večino in pravzaprav je nekoliko nespretno izzivati nove volitve, od katerih ne more pričakovati posebno velike izpremembe. Če znaša njegova večina nekoliko glasov večalimanj, je stvarno precej vseeno. Zdi se pa, da od kralja ne more dobiti zagotovila, da potrdi nameravane demokratične zakone zoper gosposko zbornico, če ne pokažejo nove volitve, da ima vlada v tem vprašanju večino volilcev za sabo.

Svobodna Misel je prišla nekoliko iz redu, ker so člani konzorcija, visokošolci, ki so opravljali vse upravno in uradniško delo, letos po državnih izpitih odšli na vse strani. Cenjene naročnike prosimo torej nekoliko potrpljenja. Letos so izšle štev. 1—4, tako da ni treba reklamirati, kdor je prejel te. Najkasneje po novem letu se stvar uredi in potem se jim bo nadaljnje pošiljalo naprej brez reklamacij. — Nujno pa prosimo vse dolžnike, ki nam dolgujejo lepo svoto stotakov, naj zaostalo naročnino po 3 K pošljejo čimprej na naslov: Svobodna Misel, Praga, Vinogradi, Češko. Če bi ti zaostali počasneži vršili svojo dolžnost, bi list lahko vzdrževal posebnega upravnika ter tako redno izhajal. Ne delajte torej klerikalcem tega veselja in listu nepotrebnih težav. Vsaj je pri današnjih kranjskih razmerah in razbitosti v naprednih vrstah podoben neodvisen list naravnost kulturna potreba. Nobena struja, ki nima opore v najširših slojih, nima praktičnega pomena, a široke sloje po Slovenskem moremo pripravljati za kakršnokoli napredno in socialno organizacijo le potom časopisja. — Prosimo vse napredno časopisje za ponatis te vesti.

V sedanji dobi, ko razsaja po delavskih domovih kruta draginja, bilo bi pač nujno potrebno, da se slednji konsument organizira v konsumni organizaciji. Za Ljubljano in njeno okolico

tvori najboljšo organizacijo konsumentov „Konsumno društvo za Ljubljano in okolico“, kateremu naj bi pristopili vsi zavedni delavci in delavke.

Ljudje so čudni. Draginja pritiska delavca vsak dan bolj — težko se živi; meso je drago, moka je draga, slanina je draga — k vsemu temu pa se je podražil še krompir tako, kot še nikdar doslej. Skoro bo en krompir za dva vinarja, jajca pa so že po 6, oziroma 7 krajcjev v eno... Pri tej res grozni draginji pa se najdej o še delavke v nekaterih tovarnah, ki pravijo, da se „še predobro godi“... Uboge revice, neumne, ali jim je klerikalizem že čisto zatemnil možgane. A — kar je res, je res! Tercijalka je res pol peklenščka — še sebi noče dobro! Kar tuli po klerikalno, komaj gre, ker je lačna — ali tuli pa le.

Bera. Prva skrb naših klerikalcev je vendarle vedno duhovska korist. To se je pokazalo tudi v pravkar minolem zasedanju deželnega zbora, namreč v sklepu glede bere. V onih časih, ko so imeli še davkoplačevalci kaj govoriti na Kranjskem, je deželni zbor med drugimi pametnimi stvarmi sklenil tudi postaviti o odkupu bere. Kako breme je bera, tega pač ni treba praviti, zlasti če se pomisli, koliko krivičnega blaga se je vzelo kmetom pod naslovom bere. Omenjeni zakon glede odkupa bere je sicer sklenjen, toda v veljavo ni stopil nikoli. Klerikalci so znali vedno tako manevrirati, da se je uveljavljanje tega zakona odložilo, ker bera pač desetkrat več nese kakor bi nesel odkup. Zdaj, ko imajo v deželnem zboru klerikalci večino, hočejo tudi vprašanje o beri urediti. Kako se to zgodi, si je lahko misliti, duhovnik bo imel na vsak način dobiček. Sicer pa oni, kdor se zanima za to, naj si kupi 4. snopič „Več luči!“ v bližnji knjigarni ali trafiki.

Kavino zrno, ta žlahtni sad, je dobil tekmovalko, ki je sicer ne bo izpodrinila, to tudi ni nameravano, ki pa onim mnogim, kateri naj ne bi uživali zrne kave iz kateregasibodi vzroka, znatno olajšuje nje zdrževanje. — Kako se imenuje? — „Frančkova“ ržena kava z znamko „Perlo“! Ta žitna specijaliteteta je toli prijetnega okusa, da bi se mogel tudi najbolj izbirčen kavopivec sprijazniti z njo; pri pokuševanju skoro ni verjeti, da se v zmletku teh krasnih, na našem domačem polju pridelanih in na poseben način praženih, rjavih zrnih ne nahaja prav nič indijske

zrnate kave, toli sličen je okus zavretka. Prijeten grenki okus te ržene kave ima za posledico, da se le-ta čimdalje, tem raje pije. Manjka ji onega sladkega okusa ječmenove kave, ki je vzrok, da se ta navadno kmalu pristudi, in to je posebna prednost naše ržene kave. Ako se primesi še eno nožno ost znanega in priljubljenega „Frančkovega“ pridata za kavo v zabojskih ali zavojih, se dobi zvrotek še polnejšega okusa in lepe zlatorjave barve.

Z Jesenic.

Pred kratkim je stopilo v javnost prvokrat neko pogrebno društvo v vsem svojem sijaju pri nekem pogrebu. «Naša Moč» se je nekoliko obregnila ob to društvo, ker slučajno ni pod klerikalno komando. Od naše strani se mu pa želi najboljša vspehe, samo da ne bo segalo predaleč. Na občnem zboru bratovske skladnice se je delavec Zontar pritožil radi slabih pogrebov pri tovarniških delavcih, in je obenem stavil predlog, naj se nabavijo za olepšanje pogrebov potrebne stvari, nakar je g. ravnatelj Trappen, predsednik bratovske skladnice, odgovoril, da to tudi sam želi, ter da misli napraviti še več kot je omenjeni delavec predlagal, namreč mrtvaški voz in druge potrebščine, s čemur so bili možje tudi za 'ovoljni. Toda to se je takrat samo obljubilo. Sedaj je pa vse utihnilo. Opozarjamo načelnštvo bratovske skladnice, naj se malo pobriga za stvari, ki so bile sklenjene na občnem zboru. Omenimo lahko še, da se je za te stvari zavzel še posebno predsednikov namestnik. Zato, gospod Pongrac, naj se ta stvar enkrat izvrši.

Nasproti savski cerkvi v takozvani «kasarni» se nahaja gnezdo tercijalk, tretjerednic in klepetulj. V vsakega njim neljubega človeka se te zaletavajo. Soc.-dem. delavec jim je trn v peti. Vsakovrstne grehe očitajo našim pristašem in Sokolom, dasi se same potapljujejo v najrazličnejših grehih. Poznamo te ženske, ki so v vseh možganih družbah treznosti, toda alkohol preganjajo na ta način, da jih možje morajo voziti domov. Pred 14 dnevi so n. pr. videli ljudje tak slučaj. Posebno neko Azmanovo Mino opozarjamo, naj bo pri miru!

V nedeljo, 30. oktobra smo imeli javen društveni shod. Shod je bil prav dobro obiskan, le škoda, da je govornik iz Ljubljane vsled zamude vlaka izostal. Zato so pa precej dobro govorili naši

sodrug Stare, Zugwitz in Slesinger, «Naša Moč» in «Slovenec» sta se zadnje nedeljo nekako posmehovala radi shoda, posebno ker ni bilo nikakega govornika od nikjer, toda «Bog ne plačuje vsake sobote» — tako nekako pravi nek klerikalni pregovor, ki se je pa to pot izpremenil v toliko, da jih je ta bug takoj teden pozneje plačal, ko so imeli društveni shod. Govornika so imeli naročnega «iz Ljubljane», pa je bila božja volja, da je zamudil vlak, mogoče je v kaki gostilni ostal, ali kaj podobnega. Seveda se potem shod ni vršil po dnevnem redu, ker če bi klerikalci ne imeli nezmotljivega župnika, bi ne imeli sploh nikogar, ki bi bil kaj znal, oziroma kaj razumel. Par naših sodrugov se je tega shoda udeležilo, ki so z veseljem konstatirali, da imamo v naših vrstah bolj izobražene ljudi, kakor pa v črnem «ajmohtu». Posebno se je naš sodr. Zugwitz oglasil k besedi in razložil klerikalcem mnenje soc. dem. o klerikalnih metodah farbanja ljudstva.

Od srca smo se nasmejali, ko smo čitali novice v „Slovenca“ z Jesenic dne 12. novembra. Tako zelo se že davno niso odprle delavcem oči, kakor ob takem pisanju. S studom so metali „Slovenca“ od sebe, in to še taki, ki so naši nasprotniki. Saj so bili sami na našem draginjskem shodu in so pazno poslušali izvajanja naših sodrugov in jih odobraval. Dopisnik „Slovenca“ namreč misli, da pridejo na naše shode izključno socialni demokrati, in zato tako nesramno laže o shodu, ker misli, da so backi, ki bero „Slovenca“, tako zarukani, da ne vedo, kaj se na naših shodih govori. Ampak hudo se je zmotil čvekon iz farovža. Še par takih člankov in delavstv bo z malo izjemo v našem taboru. Mi mu moramo biti za tako pisavo le hvaležni.

Slabo izpričevalo so dali klerikalni delavci na svojem shodu svojim poslancem in sebi zaradi draginje. Ker jih je Moškerc potegnil za nos in ni prišel, zato je imel glavno besedo edini govora zmožen F. Čebulj. Gorostasne neresnice je izustil ta revež, ki vleče klerikalni delavski voz na Jesenicah, in naposled predlagal resolucijo, ki mora biti vsem klerikalnim delavcem v sramoto. Rekel je: „Meje za živino naj se odpro toliko časa, da se v Avstriji živina zaredi.“ Ta revež gotovo ne ve, da je živine toliko, da jo vsak dan cele vagone prevažajo skozi Jesenice na Nemško. Živina je zato draga, ker je letos dovolj

krme, in je bogati kmetje tako drže, kakor žitni baroni žito. Edina pomoč za ceno meso je poštna trgovinska pogodba in pa znižanje, oz. odprava carine.

Roke strani vpije dopisnik jeseniških novic, ker smo omenili v „Napreju“, da ni Vincencijeva družba podpirala umrlega siromaka Končana. Patetično se laže: Vincencijeva družba ni vedela za Končana in njegovo revščino. Ker pa to ni res, hočemo „Slovenčev“ laž dokazati. 1.) F. Čebulj je odbornik Vincencijeve družbe in obenem tudi kontrolor bolnikov pri bratovski skladnici. Ta človek — ako je vršil svojo službeno dolžnost — je moral obiskati I. Končana, ki je bil bolan skoro 30 tednov, — je torej prav dobro vedel zanj. 2.) Kaplan, ki ga je previdel in mu dal zadnje pomazanje in sam govoril z njim, je tudi vedel za njegovo revščino. 3.) Ko smo sodrug nabrali milodare za reveža v znesku 80 kron, je Končan javno zahvalo pustil pribiti pred tovarniškimi vrati v slovenskem in nemškem jeziku. Tudi to so videli odborniki Vincencijeve družbe, Ferjan in drugi. 4.) Ko smo pobirali za Končana milodare, so klerikalci obračali hrbet, rekoč: Saj ni naš, v strokovno družbo naj se vpiše. Sedaj pa sodrug sami spoznajte, kdo laže in kdo govori resnico. Kaj si pač morajo misliti ob taki pisavi „Slovenca“ dobrotniki Vincencijeve družbe, kakor gospa Trappen in drugi, ki z najboljšim namenom podpirajo družbo, potem pa vidijo tako preziranje največjih revežev v občini?!

Na Jesenicah imamo kar tri društva, ki prirejajo dramatične predstave. Prvo je lastno gledališko društvo, drugo izobraževalno in tretje katoliško društvo. Kar se tiče kakovosti predstav, je pač prvo na svojem mestu, a tudi drugo napreduje, ker pri prvih dveh se kažejo prizori kakor se dogajajo v življenju, akoravno še ne popolnoma dovršeno, posebno pri mlajših igralcih. Katoliško društvo pa zastaja v veliki razdalji od prvih dveh že vsled tega, ker so pri poslednjem vse predstave prepojene s fanatičnim klerikalizmom, in vrhutega se izpušča vse tisto, kar povzdiguje predstavo. Kdor hoče videti Marijine kipe, svetnike in razne sv. Neže, ta obiskuj predstave Katoliškega doma, kdor pa rad vidi kaj naravnega, v življenju dogajajočega se, ta bo slejkoprej obiskoval predstave prvih dveh društev. Smatramo gledališče za kulturni zavod, in

kakor v Ljubljani in Trstu obiskujejo socialni demokrati slovensko gledališče, tako bomo tudi to storili na Jesenicah in če „Slovenčev“ dopisnik zato od jeze počí

Zaljubljenost med liberalizmom in socialno demokracijo na Jesenicah vidi dopisnik jeseniških novic. Na vsak način hoče imeti politično poroko za občinske volitve, da bi se potem brez očitanja zopet mogla družiti stara ljubimca klerikalizem in tovarna. Mi pa pravimo, da našo nevesto ni še nihče snubil, in se tudi še nikomur ponujala ni. Demokracija je revna, bogata samo žuljavih rok, in zelo dvomimo, če bo dobila zase primerneга ženina. Tem lažje bo pa s klerikalizmom, ker ta ženin je vsiljiv in nesramen, in prav lahko se zgodi, da pregovori bogato nevesto, tovarno, ter ji vsili svojo pohotno ljubezen. Pomisliti je treba, da je poslednji že pri zadnjih občinskih volitvah občeval ž njo. Stara ljubezen pa ne zarjavi, pravi pregovor. Takrat je bila naša nevesta še mlada, a sedaj ima pa že svoja leta. Pa ji ne bo prav nič hudo, četudi devica ostane. Ker boljše je z deviškimi vencem in mirno vestjo stopiti pred svet, kakor pa biti moralčno izprijen in se pri tem delati nedolžnega Pilata.

Volilni imenik za obč. volitve na Jesenicah se že dela. Volilcev bo nad tisoč. Naj se sodrugi požurijo in pripravijo kakor je bilo namenjeno na sestanku železničarjev in tov. delavcev. Gerent Čebulj ne kandidira več, tako se govori v zaupnih klerikalnih krogih. No, mi ne bomo jokali zato, moža je pač streznila politika. Prav ima! Za župana prevladuje po Jesenicah velika radovednost, kdo bo. Župnik misli najpripravejšega nekega zelo debelega človeka v tovarni. Mislimo pa, da so to le ugibanja brez podlage. Tudi kaplana Kogejja skrbi, kaj bo. V svoji domišljiji pripoveduje, da bodo šli vsi liberalci, socialisti in tovarna nad ubogi klerikalizem. Joj! joj, nikar tako, g. Kogej. Sicer bomo pa kmalu na jasnem.

Jeseniškim delavcem na znanje! Delavski koledar za leto 1911 je izšel. Dobi se pri kov. organizaciji. V njem je okrog sto predlogov za delavsko ljudstvo, ki so jih stavili soc.-demokratski poslanci od oktobra lanskega leta do julija letos v državnem zboru. Delavci, oskrbite si koledar, in kadar vas bode napadel kak fanatičen klerikalec, češ, da socialno-demokratski poslanci nič ne delajo, takrat jim pa pomolite koledar

pod nos. Da ni bila večina teh predlogov sprejeta, so krivi krščanski socialci, ki so skoro pri vseh predlogih proti glasovali. Mednje spadajo tudi kranjski klerikalci Šušteršič, Krek in drugi. Namesto da „Slovenec“ v jeseniških novicah zabavlja čez socialno-demokratske poslance, najrajši enkrat priobči predloge slovenskih klerikalnih poslancev, ki bi bili v korist delavskemu ljudstvu. Ker pa takih predlogov niso nikoli stavili v parlamentu, ker jim ni mar delavsko ljudstvo, pa „Slovenec“ teh ne bo objavil. Saj se celo „Slovenec“ norca dela iz draginje, pravi, da je to rdeča komedija, če delavci na svojih shodih protestirajo zoper draginjo. Ker takorekoč nima nič pokazati, pa zabavlja in se norčuje iz stradajočih revežev. Delavci, proč od te bande! Spoznajte svoje sovražnike!

Iz idrijskega okraja.

Javni ljudski shod se vrši na praznik, dne 8. decembra t. l. ob 9. uri dopoldne v pivarni pri „Črnem orlu“ v Idriji. Spored shoda je: 1.) Poročilo rudarske zadruga in sklepi k temu. 2.) Novi občinski volilni red in delavstvo. 3.) Slučajnosti. Delavstvo se pozivlje, da se shoda v polnem številu udeleži. Pismeni odgovor rud. direkcije je važen, treba je, da ga vsak delavec pozna.

Krajevnim organizacijam za idrijski sodni okraj se naznanja, da se vrši na praznik, dne 8. dec. t. l. ob 1. uri popoldan okrajna konferenca v prostorih rud. društva v Idriji št. 424. Spored konference je: 1.) Poročilo delegatov krajevnih organizacij. 2.) Organizacija in taktika. 3.) Časopisje in tisk. 4.) Slučajnosti. Pristop na konferenco imajo poleg krajevnih in centralne politične organizacije, ki naj pošljejo po 2 delegata, tudi vsa socialistična nepolitična društva in korporacije. Tajniki in blagajniki posameznih krajevnih organizacij so naprošeni, da natančno sestavijo poročila delovanja svojega okraja. Konferenca bo z ozirom na bližajoče se občinske volitve in ljudsko štetje velike važnosti. Delegati naj se prigrasijo najpozneje do 6. dec. na naslov: Iv. Straus, načelnik soc. društva „Naprej“ v Idriji.

Odbor.

Člane „Občnega konsumnega društva“ se prosi, da menjajo dividendne in mesarske znamke, kolikor je mogoče do 25. t. m., da ne bo

ob inventarju prevelik naval. Menja se vsaki četrtak v tednu. Daleč stanujoči člani lahko izjemoma prinesejo vsaki dan svoje znamke.

Člane „Občnega konsumnega društva“ se opozarja na veliko, ravnokar novo zalogo vsakovrstnega zimskega blaga. Moške najmodernejši narejene obleke, pelerine, za moške in ženske, zimske posteljne odeje, čevlje za delo in nedelje ter galoše i. t. d. je dobiti v društvu po jako nizkih cenah. Dalje opozarjamo člane na jako solidne cene mlinskih izdelkov, vsake vrste moke in otrokov ter na zalogo istrskih in briških vin po najnižjih cenah na drobno in debelo. Parola vsakega člana mora biti: Svoji k svojim! Društven dobiček je vaš dobiček.

Avtomobilni dovoz eraričnega blaga Logatec Idrija menda res postane fakt resnice. Kaj pa privatni prevoz, ali tukaj ni pomoči, da bi se ceneje in zdravo blago dovažalo? Kjer ni denarja in enerzije, se res povsod krivico trpi. Po vzgledu erarja bo res treba tudi to vprašanje rešiti.

„Strovine so Idrijčani, hujši kot vsak gorjenjekanomeljski hribovec.“ Tako je trdil dne 15. m. m. proti neki družbi v neki tukajšnji gostilni penzionirani orožnik, sedaj gostilničar Ivan Puhar. Ko pa se pri sosednji mizi sedeči gost, Idrijčan, čuteč se užaljenega, oglasi, da tako govorjenje in žaljenje občanov, ne spada v gostilno in tudi ni lojalno od moža, ki pač med Idrijčani živi, se je vzbudila v Puharju vsa nekdanja orožniška strast, iz koje je sledila taka olika, kakršne bi nihče od človeka ne pričakoval. Vstal je mož izza mize in pričel kričati na neljubega mu gosta: „Kaj pa vam je mar, kar jaz govorim. Vi povejte svojim ljudem, da jaz sploh ne maram, da bi kdo v mojo gostilno prišel. Jaz ne maram za nobenega Idrijčana, živim od svojega geholta!“ — Gost mu mirno pove, da on je Idrijčan in ima dolžnost čast svojih rojakov braniti, kjerkoli jih kdo zmirja. Puhar, pa zopet kriči: „Kje pa imate vi kako čast.“ Gost, ki je naš sodrug, je pustil neolikanca, da naprej kriči in je — odšel. Pripomniti nam je, da je g. Puhar tisti, ki je l. 1900. kot aktivni orožnik pred Antonijevo čakalnico tam čakajočim rudarjem pretil z bajonetom ter jih zmirjal z podzemeljskimi duhovi, in je na znanem shodu pri Šinkovki tako „uradoval“ med mirnimi zborovalci, da je še vsem v živem spominu.

Povemo g. Puharju, naj bo miren, časi, v kojih se je on vzgojil, če smemo sploh o vzgoji govoriti, so minuli. Vsem onim pa, ki moža poznajo in ga s svojimi težko zasluženimi novci kot gostilničarja in trgovca podpirajo, da jih po drugih gostilnah zmerja in jim krati čast, povemo, da so čudaki . . .

Javen shod je priredil v Idriji dež. posl. E. Gangl dne 13. novembra, na katerem je poročal o zadnjem zasedanju kranjskega deželnega zbora in ostro, a zaslužno kritiziral klerikalno politiko v deželi. Shod je sprejel poslančeva izvajanja z odobravanjem in priznanjem na znanje, obenem pa sklenil resolucijo na c. kr. delavsko ministrstvo, da se sedaj, ko je deželni zbor odklonil podeželenje idrijske rudniške ljudske šole, končno uredi ljudsko-šolske razmere v Idriji, kakor je primerno v interesu prebivalstva in šolstva.

Zahvala. Odbor društva «Splošna mladinska zveza» v Idriji se tem potom najljudneje zahvaljuje vsem onim sodrugom, somisljenikom in prijateljem, ki so pripomogli, da je veselica dne 23. m. m. tako lepo vspela. Predvsem pa našim vrlim godcem, igralcem, pevcem sl. «Dramatičnemu društvu» za posojeni oder, kakor tudi vsemu občinstvu za cenjeni obisk. Ta veselica je bila dokaz, kako naše občinstvo simpatizira s svobodomislečo mladino. Ogromna udeležba je osramotila one, ki naše društvo mrzlično gledajo. Mladini naši pa kličemo: Krepko naprej!

Regulacija Nikave se vendarle enkrat izvede. Načrti, izdelani od deželnega stavbenega urada, so zdaj v tukajšnji občini. Delo je veličnega pomena v lepševalnem in zdravstvenem oziru za mesto. Treba je samo denarja, da se po načrtih prej ko mogoče izvede. V tem oziru je to v prvi vrsti dolžnost države. Če vse sama plača, ne bo to niti desetina 1% milijonov, ki jih je državi Idrija tekom 400 let dala.

Iz Trbovelj.

Trbovlje. Nekaj je, kar se mora v Trbovljah grajati. Naši ljudje premalo bero. Vsak poedini rudar bi moral biti naročnik „Napreja“ in vsak drugi pa še naročnik „Rdečega Praporja“. V današnjih časih je berilo dobrih delavskih časnikov za delavce neobhodno potrebno. Delavski nasprotniki imajo mogočno časopisje. Skrbimo tudi mi, delavci, da bo naše časopisje tista velika moč, ki jo v naših bojih neobhodno potrebujemo.

Konsumno društvo za Jesenice in okolico
NA JESENICAH
 vpisana zadruga z omej. zavezo
 vabi na

I. redni občni zbor

ki bo dne 11. decembra popoldne „pri Jelenu“
 na Savi. — Začetek občnega zbora ob 3. uri
 popoldne.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika ustanovnega občnega zbora.
2. Računsko poročilo
3. Poročilo nadzorstva.
4. Podelitev odveze upravnemu odboru.
5. Volitev dveh članov upravnega odbora.
6. Volitev treh članov nadzorstva in enega namestnika.
7. Razgovor o ustanovitvi filialke na Javorniku, oziroma na Jesenicah.
8. Pomen centralizacije v konsumnem gibanju in sklepi k temu.
9. Slučajnosti.

Vstop imajo samo člani in njih soproge.

Izkazati se je treba z listkom o oddanih znamkah. — Prosi se obilne udeležbe.

Nadzorništvo.

Upravni odsek.

Na Jesenicah, dne 15. oktobra 1910.

Zagrebski
Franck Z
 kot tovarniško znamko

priporočujemo *najboljši* pridatek
 kot priznana za kavo!

31. tujan 1910, 1107

Kašelj.

Kdor trpi na kašlju, rabi naj povsod preizkušeno
 olajševajoče in zelo okusne

Kaiserjeve prsne karamele.

5120 notarsko overovljenih spričeval kaže uspehe
 pri kašlju, hripavosti, kataru in zažlemanosti.

Paketi po 20 in 40 vin. — Pravi so le z znamko:
 »Tri jelke«. — Zaloga pri

Danielu Pircu, lekarnarju v Idriji.

Dragotin Puc

tapetniški in preprogarski mojster

Ljubljana :: Marije Terezije cesta 16.

po obedu,
 Drži želodec v redu.

Najboljši želodčni likér!

Sladki in grenki

Ljudska kakovost liter K 2.40.
 Kabinetna kakovost " " 4.80.

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

Ceno češko postelno perje!

5 k govega oskubenega K 9.60
 boljše K 12.—, belo, mehko oskub-
 ljeno K 18.— do K 24.—, snežno-
 belo, oskubljeno K 30.— do K 36.— Pošilja franko po
 povzetju. Zamenja se in vzame se nazaj, če se povrnejo
 poštni stroški. 228 6-6

Benedikt Sachsel, Lobes 371 pri Plznu, Češko

Anton Bajec

umetni in trgovski vrtnar
 v Ljubljani :: Pod trančo.

Cvetlični sal n izdeluje šopke, vence s trakov
 Vrtnarija na Karlovski cesti 2
 Zunanja naročila točna.

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico
 :: vpisana zadruga z omejeno zavezo ::

sprejema od svojih članov

hranilne vloge

ter jih obrestuje

≡ **po 5%** ≡

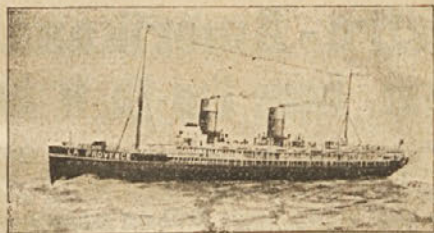
od dneva vloge do dneva vzdige.

Pisarna je: Ljubljana, Šelenburgova ulica 6/II. — **Prodajalne so:** Ljubljana, Sodna ul 4; Krakovski nasip 10; Vodmat, Bohoričeva ul. 12; Šiška 150 in na Glincah.

GRIČAR & MEJAČ, Ljubljana
 Prešernova ulica šte. 9

priporočata v največji izbi po najnižjih cenah

obleke za gospode, obleke za dečke, obleke za otroke, površnike za gospode in dečke, žakete za dame, paletu za dame, plašče za dekllice.

Samo 6 dni!

Ed. Šmarda

potovalna pisarna
 v Ljubljani, Dunajska cesta šte. 18.

Francoska linija Havre-
 New-York **samo 6 dni!**

Edina

**KOLINSKA
KAVINA
PRIMES**

je

najokusnejši

in edino

pristni domači izdelek

Sodrug! Delavci! Vsi v organizacijo!!

Potniki v severno in južno Ameriko

vozi, sedaj le po domači avstrijski progi

Avstro - Amerikana

Trst - Newyork, Buenos Aires - Rio de Janeiro

z najnovešimi brzoparniki z dvema vrtenicama, električno razsvetlavo, brezžičnim brzojavom, na katerih je za vsakega potnika preskrbljeno, da dobi dovolj domače hrane z vinom, sveži kruh, posteljo, kopalj i. t. d. **Odhod parnikov:** V severno Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni. Vsakovrstna pojasnila daje drage volje brezplačno pri glavni agenciji za Kranjsko, Štajersko in Koroško:

Simon Kmetetz v Ljubljani,
Kolodvorska ulica šte. 26

